

Nr. V 85 Die mißhandelte Schwiegertochter

Schwiegermutter mißhandelt die Braut in Abwesenheit
des Sohnes.

DVA Signatur:

DVldr. 76

Titel:

entfallen

Anfänge:

Mi Adel en hir Alewijn
'T waren twee koningskinderen fijn

Bruid Ader en Heer Halewijn
Het waren twee koningenkinderen fijn

Inhalt:

- 1 Adel (Bruid Ader) und Herr Alewijn (Halewijn) sind
Königskinder. Sie versprechen sich (durch einen
Brief) die Ehe.

Fassung 1:

- (2) Alewijn kommt die Treppen zu Adel herauf, und sie fragt
ihn, ob er noch wisse, was er ihr gestern abend ver-
sprach. Ja, antwortet er, aber er habe eine böse
Mutter, die ihn schlage und nicht erlaube, morgen
nach dem Heiligen Land zu gehen.
- (3) Er packt sie hinter sich auf sein Pferd und führt sie
über die Auen zu einer Kirche, wo sie getraut werden.
Er packt sie auf sein Pferd und führt sie über Auen
zurück zu seiner Mutter.

Fassung 1 u. 2:

- 4 Er geht zu seiner Mutter und fragt sie, wann er zurück
aus dem Heiligen Land kommen solle. Sie antwortet,
sieben Jahre wären wie eine kurze Zeit (wie ein halbes
Jahr) mit der Schwiegertochter zu leben. Er geht zu
Adel und fragt sie das gleiche. Ein kurzes halbes Jahr,
sagt sie, wäre eine lange Zeit (wie sieben lange Jahre).
- 5 Er stellt Adel seiner Mutter als seine Frau/Liebste vor
und gibt ihr Anweisungen, wie sie mit Adel in seiner
Abwesenheit umzugehen habe. Sie solle Adel wie ihr
eigenes Kind (die eigene Cousine) behandeln. Zwei
Diener sollten vor ihr die Treppen hinaufgehen. Sie
solle des Morgens lange schlafen und mit Granatäpfeln
spielen. Sie solle auf Seidenkissen liegen und zwölf
Fackeln sollten sie zu Bett leuchten. Der Wein, den sie

- trinkt, solle gezuckert sein und zwölf Ritter sollten ihr Speise vorkosten/servieren. In Seide solle sie zur Kirche in einer Kutsche fahren. Mindestens drei Pfarrer sollten den Gottesdienst halten. (usw.)
- 6 Kaum ist er weg und die Mutter ruft nach der 'faulen' Adel: sie solle Schüssel und Pfannen säubern sieben Jahre lang. Sie müsse für (36) Herren und Damen die Betten machen. Für sie müsse sie waschen und wringen. Drei Tage in der Woche solle sie fasten, damit sie ihre Farbe verliere. Sie müsse stopfen und nähen, backen und brauen, melken und Wasser holen.
- 7 Als sie nach sieben Jahren (in einem schneeweißen Hemd) zum Brunnen geht, um Wasser zu holen, sieht sie einen Pilger/Boten kommen. Sie begrüßen sich mit Namen. (Der Bote fragt, wem gehöre das blinkende Schloß. Mir, sagt Bruid Ader, und Herrn Halewijn. Ob der Bote etwas von ihm gehört habe?)
- 8 Der Bote berichtet, er habe Alewijn vor drei Wochen gesehen, als er von einem Schwert durchstochen worden sei; vor dreizehn Tagen sei er gestorben, und vor acht Tagen im Heiligen Land begraben. Ist er tot, sagt Adel, so sei ihre Traurigkeit groß und ihre Freude klein. Jetzt sei sie mit ihrer Schwiegermutter alleine.
- 9 Er packt sie hinter sich aufs Pferd (sie führt ihn bei der Hand) zu seiner Mutter.
- 10 Sie begrüßen sich und er richtet ihr die gleiche Botschaft aus. Ist er tot, sagt die Mutter, so sei ihre Traurigkeit klein und ihre Freude groß. Jetzt sei sie mit der Schwiegertochter alleine. (Nun sei sie Herrin über das Königreich.)
- 11 Sie ruft nach Adel und befiehlt ihr, die Hände und Füße des Boten zu waschen. Die ganze Zeit weint sie (und ruft nach Halewijn, daß er sie bei der Schwiegermutter verlassen habe).
- 12 Die Mutter schlägt sie, so daß Adel bewusstlos zu den Füßen des Boten liegt. Warum habe sie das dem süßen Kind getan, fragt der 'Bote', sei es ein Findelkind oder Pflegekind? Nein, antwortet die Mutter, das sei Halewijns Puppe (Alewijns faule Braut). (Am nächsten Morgen werde sie schon das Haus verlassen haben.)
- 13 Am nächsten Morgen kommt Alewijn die Treppen herauf. (Er trägt seinen Helm mit Federn dran, damit ihn die Mutter besser erkenne.) Er fragt nach Adel. Die Mutter sagt, (sie kleide sich für ihn schön an und) sie sticke Kissen von schneeweißer Seide, um mit Alewijn reiten zu gehen.
- 14 Von oben ruft Adel herunter, das tue sie nicht und zählt die Dreckarbeiten auf, die sie sieben Jahre lang haben machen müssen.
- 15 Sie solle aufhören zu klagen, sagt Alewijn. Sie werden die Mutter in einem Ofen schwitzen lassen und mit Brot und Wasser ihr Leben lang abspeisen / sie werden sie einmauern und dann begraben.
- 16 Nein, sagt Adel, das sollten sie nicht tun. Hinter dem Haus sei ein Kloster. Da solle sie Äbtissin werden (und mit täglich einen Wein und jährlich einem Schwein Äbtissin über die schönen Nonnen sein).

Belegübersicht:

Erster Beleg vor 1879; *2 Belege aus Flandern. Lied-
und Stoffparallele: französisch, Binder, HandbVld. II,
 S. 324, Nr. 2; spanisch, Armistead, Catálogo Nr. L 5;
 italienisch, Nigra Nr. 55; Stein, Helga. "Die Ballade
 von der bösen Schwiegermutter - Die Schwiegermutter
 beseitigt die ihr anvertraute Schwiegertochter - (DVldr
 Nr. 76 und Nr. 77)." Diss. Göttingen, 1974. Masch. 475 S.
 rumänisch, Amzulescu, Nr. 306; Amzulescu-Stein, S. 79-80.

Kommentar:

Das flämische Lied, das zwar im Stoff weitreichende
 europäisclie Parallelen aber kein deutsches Gegenstück
 aufzuweisen hat, wird erst im 19. Jh. belegt. Das
 Lied ist mit Rollenverteilung von Spitzenklöpplerinnen
 gesungen worden. S. auch V 86.

Veröffentlichungen:

- *DVldr. IV, S. 123-151, Nr. 76.
- *van Duyse I, S. 48-53, Nr. 7.

Themen:

1 VERSION

TU: 110.b, 125.2.b, 155.a, 110.7.b, 823, 220.b,
 210.b, 440, 151.b, 550, 240.b, 220.1.a, 225.a,
 245.a, 490, 824, 810.3.a, 210.b, 220.a, 440.1,
 445, 815.5, 590.2, 590.7, 550.1, 420.1, 850.1,
 910, 960.1, 560.4,
 DP: (L), F, ec/oc, V

Beispiel:

Strascinando

Mi A - del en hir A - le - wijn

't wa - ren twee ko - nigs kin - de - ren fijn;

1. Mi Adel en hir Alewijn
't waren twee konings kinderen fijn;
Ter roomsche shoole was 't dat zij woonden,
Malkander te trouwen was 't dat zij beloofden.
5. Maar 's nuchtends vroeg, als 't wierd klaar dag,
Hir Alewijn de trappen afkwam,
Mi Adel tegen hir Alewijn sprak:
Hir Alewijn, weet gij wel wat dat gij mij gisteren
avond beloofte?
Wat ik u beloofd heb dat is mij leed,
10. En dat doet mijn jong hertje zeer,
En dat doet mijn jong herte pijn.
'k 'Heb zoo een kwade vrouw-moeder zij zou mij zoo
dwingen,
'k Heb zoo een kwade vrouw-moeder zij zou mij zoo slaan,
'k En zou niet mogen ten heiligen lande gaan.
15. 'k Pakte z' op en 'k stelde ze achter op mijn peerd,
'k Reed ermee te landewaart weg,
Te landewaart weg, door d' ouwe,
Tot dat ik aan een kapelletje kwam,
En daar trouwd' ik ze voor mijn vrouwe.
20. 'k Pakte z' op en 'k stelde z' op mijn peerd,
En 'k rered ermee te landewaart weg,
Te landewaart weg, door d' ouwe,
Tot aan de kanten van mijn vrouwe-moeder:
Goen dag, zei ik, vrouwe-moeder van mijn.
25. Goen dag, zei ik, mijn allerliefste zoon hir Alewijn.
Hier is mi Adel, de bruid van mij,
En houd zu eerlijk wel in weerde,
Bemin zu gelijk uw eigen kind,
Gelijk uwe nichte of edel landsheere,
30. Gelijk uwe nichte of uw cosijn.
En laat se niet eerder de trappen afkomen
Oft twee kamenieren moeten voor haar komen.

- En laat ze niet eerder naar de kerke rijden,
Of zij moet gekleed zijn in blauwe zijde,
35. Met den edeldom aan haar zijde.
En laat ze niet eerder in de kerke komen,
Of des konings rijk ridder moet tegen haar komen.
En laat ze niet eerder neder knielen,
Of een stoel met een roo pane kussen om op te knielen;
40. En laat ze niet eerder nederzitten,
Of eene stoel met een roo pane kussen om op te zitten,
En een kussen onder haar voeten,
Laat vrouw Adel rusten met moete.
En laat ze niet eerder misse hooren,
45. Of zij moet gedaan zijn von drie pastooren.
Laat vrouw Adel t' huizewaart rijden
Met den edeldom aar haar zijde.
En laat ze niet eerder de spijze proeven,
Of des konings rijk ridder moet voor haar proeven.
50. En laat ze niet eerder den koelen wijn drinken,
Of des konings rijk ridder moet ze voor haar schinken.
En laat ze niet eerder drinken den rijnschen wijn,
Of ze moet zoete gesuikerd zijn.
En laat ze niet eerder te bedde gaan
55. Of twee kamenieren moeten voor haar gaan;
En laat ze niet eerder slapen gaan,
Of twaalf flambeeuwen moeten branden klaar.
Laat ze 's morgens wat lange slapen
En spelen met appelen van rood incarnate.
60. Ik ging voor mijn vrouw Adel staan:
Vrouw Adel, 'k zou geern ten heiligen lande gaan,
Ten heiligen lande zou ik geern rijden.
Stel mij uren, tijden en stonden om weg to rijden,
Stel mij uren, tijden en stonden om weder te keeren.
65. Hir Alewijn, een kort half jaar
Dat zal mij dunken wel zeven jaar;
En toen zult gij tot mij kommen
Met al uwe ridders en edel landsblommen,
En toen zult gij tot mij keeren
70. Met al uwe ridders en Edel landsheeren.
Ik ging voor mijn vrouw-moeder staan:
Vrouw moeder, 'k zou geern ten heiligen lande gaan,
Ten heiligen lande zou ik geern rijden.
Stel mij uren, tijden un stonden om weg to rijden,
75. Stel mij uren, tijden en stonden om weder to keeren.
Hir Alewijn, wel, zeven jaar
Dat zal mij dunken een kort half jaar;
En toen zult gij tot mij kommen
Met al uwe ridders en edel landsblommen,
80. En toen zult gij tot mij keeren
Met al uwe ridders en edel landsheeren.
Hir Alewijn was kwalijk ten huizen uit,
'k Riep: Kom binnen, gij vuile bruid.
'k Riep: Kom binnen, gij vuile mallote,

135. Te landewaart weg, door d' ouwe,
 'k Reed ermee tot aan de kanten van mijn vrouw-moeder.
 Goen dag, zei ik, vrouwe-moeden van mijn.
 Goen dag, zei ik, mijn allerliefste zoon hir Alewijn.
 Hir Alewijn is lange dood,
140. Doorsteken van den zweerde bloot,
 Doorsteken van den blanken zweerde.
 Ik kom gereden op een van hir Alewijns beste peerden.
 't Is geleden omtrent drie weken,
 Dat ik hir Alewijn zag doorsteken;
145. 't Is geleden omtrent twintig dagen,
 Dat ik hir Alewijn zag begraven,
 Begraven onder de heilige eerde.
 Ik kom gereden op een van hir Alewijns beste peerden.
 Is mijn allerliefste zoon hir Alewijn dood,
150. De blijdschap aan mijn hert is groot,
 De droefheid aan mijn herte is kleene,
 Nu ben ik meester en vrouw alleene.
 Nu ben ik meester van al zijn koningrijken,
 Die hij met zwarte pane heeft doen overdijken.
155. Nu heb ik al zijn kasteelen,
 Die hij met zwarte pane heeft doen overdeelen.
 Nu heb ik al zijn huizen en landen,
 Die hij met zwarte pane heeft doen overspannen.
 'k Riep: Kom binnen, gij vuile mallote,
160. Kom, zet den pelgrim eenen stoel
 En leg er nog een kussen toe.
 Wasch den pelgrims handen en voeten.
 Terwijl ik denpelgrims Handen en voeten wiesch,
 De tranen lengs mijn wangen liepen.
165. 'k Graf dat zoete kind eenen slag,
 Dat 't niet en hoorde, dat 't niet en zag,
 Dat 't onder den pelgrims voeten lag.
 Waarom slaat gij dat zoete kind,
 Is 't een bastaard of is 't een vondeling,
170. Of is 't een van uw' dienstboden,
 Of komt zij aan uw' deur om brood en komt zij niet,
 Een bastaard of en vondeling is het niet,
 Een van mijn dienstboden en is het niet;
175. Maar 't is hir Alewijns vuile bruid,
 Eer 't morgen nuchtend is, moet zij ten huizen uit.
 Maar 's morgens vroeg, als 't wierd klaar dag,
 Hir Alewijn de trappen afkwam.
 Wat steld' ik op mijn helmen hoed?
180. Eene pluim, opdat mijn vrouw-moeder mij te beter
 erkennen zou
 'k Ging alzo naar mijn vrouw-moeders slaapkamer.
 Goen dag, zei ik vrouw-moeder van mijn.
 Goen dag, zei ik, mijn allerliefste zoon hir Alewijn.
 Waar is vrouw Adel, de bruid van mij?
185. Zij zit boven op hare slaapkamer,
 Zij kleedt haar mooier als eene dame;

1 Variante zu Zeile 126:

Hij ligt te Keulen onder de eerde,
Hij ligt te Keulen onder den Rijn.

2 Eine Variante fügt bei:

Wij zullen eenen oven doen heeten,
Om onze vrouw-moeder erin te doen zweeten.
Wij zullen eenen molen doen halen,
Om onze vrouw-moeder erin to doen malen.

Lootens-Feys, Nr. 38; vgl. DVldr
Nr. 76.
Niederlande